

התקרבות. התרחקות. התקרבות. רשמים מהרמת מסך 2013

רנה בדש

<<

Asphalt מאת נדר רוסנו, רקדנים: עדי וינברג ויוחאי גינטון, צילום: דן מילר

Asphalt by Neder Rusano, dancers: Adi Weinberg and Yochai Ginton, photo: Dan Miller

לצד מהלכי תנועה אחידים, מדי פעם מנסות חברות הקבוצה לפרק את החזית המאוחדת, כמי שמבקשות לערער את כוחו של היחיד הנשי, שיש בו כדי לטשטש את ייחודה של כל אחת מהן. לדוגמה, כאשר אחת מחברות הקבוצה שולחת את רגליה אל מחוץ למסגרת ומושיטה את ידיה למקום אחר, מתעוררת התחושה שהיא מבקשת להתפשט אל מעבר לקווים המגדירים את תחום הקיום של החבורה ולחרוג ממאפייניו האחידים. חברותיה אוחזות בה ומונעות את התרחקותה. הן לא מאפשרות לה לנטוש את תוואי ההתקדמות של הקבוצה המלוכדת.

בדומה לשבירתה של התנועה המחזורית המשותפת, גם איכותם המתמשכת של רצפי התנועות נשברת לעתים. ברוח היוצא מן הכלל שמעצים את הכלל, האיכות המתמשכת הופכת לתנועותיות קטועה, ורוכותן של חמש הדמויות הנשיות הופכת גם לריקוד מעט פראי, שמלווה ברקיעות רגליים חזקות ובהרמת קול וצעקות, תוך כדי תנועות רגליים חדות ומודגשות.

על פי התרשמותי, רועי אסף ביקש להיכנס לעורה של אשה והדגים את תהליך ה"היעשות לאשה"² במהלך מטא-לשוני שמתייחס למרכיב זמן: שם היצירה, *Girls*, מורה על אחד משלבי ההתפתחות של המגדר הנשי, שבו כל בת נמצאת בתהליך לקראת התגבשותה לאשה מנוסה ושלמה, אם לא מושלמת. לדעתי, את השלב בהתפתחות הכרונולוגית המחיש אסף כאשר בחר ברקדניות צעירות, שהן עצמן מצויות בתהליכי ההתהוות האישיים לקראת היותן נשים בוגרות. זאת ועוד, מרחב הבריכה המדומה, שנבחר כמרחב

פרידמן, אוליביה קורט מסה ויוליה קראוס דיבק.

תחילתה של היצירה בשירה חרישית שעולה מן הצלילים. אט אט נחשפות חמש דמויות נשיות, ששרות בקולות רכים את השיר *End of the world*. הדמויות לבושות בבגדי גוף אדומים, שמעוצבים כבגדי ים משנות ה-50. לאורך היצירה הן נעות הלך ושוב בקווים אנכיים, בעיקר, מתקרבות מאחורי הבמה לכיוון הקהל ומתרחקות מקדמת הבמה אל עבר הקיר האחורי. אפשר לחוש שקווי ההתקרבות וההתרחקות רושמים את תוואי תנועתם המחזורית של הגלים, שעליהם הן נישאות ושלתוכם הן צוללות.

חמש הדמויות מתקדמות במבנים מפותלים, ידיהן נשזרות זו בתוך ידיה של זו, רגליהן נמשכות באחידות האחת אחרי השנייה באיכות שמעוררת תחושה של פינוק, ישבניהן זקורים מעלה בפתיחות מדודה.

הדמויות הנשיות חוברות זו לזו. לפעמים הן נאספות האחת אל פינות גופה של השנייה, וקרבתן מתהווה לתחושת אינטימיות מעודנת, שממלאה את המרחב שנוצר ביניהן. הן גם תומכות זו בזו, לדוגמה, כאשר אחת מהן משעינה את כל משקל גופה על רגלי חברותיה, הן נושאות אותה ומשגיחות שלא תיפול ותשקע. לעתים, הדמויות נדמות כמי שמתקפלות אל עצמן באופן שמעורר תהייה שמא הן מכוונות להורות על רמז חבוי, אשר טיבו לא מתברר גם בסיום היצירה.

בנובמבר השנה התקיים, זו הפעם ה-24, אירוע "הרמת מסך", אחד האירועים המרכזיים בתחום המחול בישראל. האירוע, ביוזמת משרד התרבות ובתמיכתו, חולק לשלושה מסכים שבהם עלו בהופעת בכורה שמונה יצירות של רועי אסף, רייצ'ל ארדוס, מיכאל גטמן, עידן שרעבי, נדר רוסנו, גיל קרלוס הרוש, אפרת רובין ואודליה קופרברג.¹ האירוע התקיים במרכז סוזן דלל בנווה צדק בתל אביב, ובתיאטרון ירושלים. את היוצרים ליוו המנהלים האמנותיים רונית זיו ויורם כרמי.

הצפייה ביצירות הותירה אותי בתנועה תודעתית, שנעה בין התקרבות לפרטי התנועות, תוך תפישת ההתאמה שלהן לעיצוב הבמה ולמוסיקה עד שנהיו למכלול מעורר תחושות, לבין התרחקות מהיצגים שלא התמסרתי לחיבוקם ורישומם היטשטש בזיכרוני. בחרתי לתאר כאן בהרחבה שלוש כוריאוגרפיות, אחת מכל מסך.

התקרבות 1:

למסך 1 באירוע צורפו שני ציירים: הראשונה, נטע הררי נבון, ליוותה את יצירתו של רועי אסף. היא בחרה לפרק את היצירה לחלקים, שאותם הדפיסה בהעתקים רבים ואיפשרה לכל צופה לבחור איזה מההעתקים ייקח עמו. בדרך זו היא הרחיבה את תפישת היצירה אל מעבר למסגרת זמן העלאתה לבמה וביצרה את חלקיה אל חללים וקירות חוץ-תיאטרוניים. הצייר השני, מילי ברזילאי, ליווה את תהליך היצירה של רייצ'ל ארדוס. הוא בחר להציג את תוצר ההתבוננות בתערוכה שהוצגה בפואייה לאורך כל תקופת האירוע.

התקרבות 2:

בכל אחת מהעבודות ניכר היה שתנועותיותם של הרקדנים והרקדניות משוכללת. למשל קבוצת הרקדנים של ארדוס בהבל, וגם הרקדנים של אפרת רובין בקרוב או הרקדנים של עידן שרעבי ב-*Nishbar*, מילאו את מרחב הבמה במיומנות תנועתית ובשליטה וירטואוזית, שבאמצעותן ביטאו רגשות, תחושות ורעיונות מרכזיים.

התקרבות. התרחקות. התקרבות 3:

Girls. כוריאוגרפיה: רועי אסף, מסך 1. משתתפות: ניצן משה, ענבר נימרובסקי, אריאל

הקיום של חבורת הבחורות הצעירות, נקשר אסוציאטיבית לתפישות מגדריות שמלוות את ההגדרה של כוחות נשיים במונחי זרימה, התפשטות, השתנות והכלה.³ לתחושת, על ידי הדימוי המוחשי והקשריו בשילוב ההתקדמות של הרקדניות במחזורי התרחקות והתקרבות, טווח אספק רשת של קווים לדמותה של "אשה", שנאספו לדימוי בימתי של אשה בהתהוות.

התקרבות 4:

Asphalt כוריאוגרפיה: נדר רוסנו.
משתתפים: יוחאי גינטון, עדי וינברג ונדר רוסנו.

עם פתיחת היצירה מתגלה מרחב שמסומן על ידי מגלשה שנוטה על צדה ועל ידי נדנדה דוממת. אלו שני אביזרי תפאורה, שנתפשים כשריד שנוחר במקום לאחר אסון. יש בהם כדי להגדיר את הבמה כמרחב של שממה ולעורר את המודעות לזמן שעבר. אלא שמקור האביזרים במתקני משחק מגן-ילדים, ולצד המראה שנקשר לזיכרון, כדימוי בימתי שמייצג אירוע שחלף, יש בהם גם כדי להאיר את האפשרות להתחדשות בעתיד. כאותו עץ חשוף במחזה *מחכים לגודו* של סמואל בקט, שנקשר לרובדי זמן שמייצגים גם אובדן וגם תקווה, גם המתקנים מגן-הילדים ביצירה של נדר רוסנו מייצרים מסגרת למרחב רגשי דו-קוטבי, שנע בין חידלון להיבנות מחדשת. זהו מרחב שמתמלא באלימות ובמאבק המלווים בהתגוננות לצד תנועה משותפת ומגע, שמרמזים על אפשרותו של קשר אנושי ועל התגברות לאחר ההרס.

התקרבות 5:

אקווריום מאת אודליה קופרברג, צילום: גדי דגון
Aquarium by Odelia Cooperberg, photo: Gadi Dagon

אקווריום, כוריאוגרפיה: אודליה קופרברג
משתתפות: שני גרפינקל, תמר סון וג'ין פלוטקין
על קו המסך האחורי ניצבות שלוש דמויות דומות אך לא זהות. תלבושותיהן מעוצבות באיפוק מוקפד, כך שלא נדרשת להן אלא תוספת של גוון כתום כדי שידמו לדגי זהב. הבעת פניהן מרוחקת, אין בה ביטוי לרגש. הרגש משתמע מצירופי התנועות הקטועות של הדמויות, שאיבריהן מתפרקים ומתאחדים ללא מעברים מקושטים. כאשר היו מעברים מקושטים, הם נדמו כמיותרים, לא נחוצים. לפרקים הדמויות נעות ברצפים אחידים ומתואמים, לפרקים אחת מהן נענית למקצבה של השנייה או משתהה לנוכח תנועתיותה של השלישית.

את היצירה מלווה מוסיקה מקורית של דידי ארז. המוסיקה מצויה בין הרווחים של התנועות הקטועות. צליליה עונים לשקט ומצטרפים אליו כרובד שמזין את תפישת הפירוק של איברי הגופים. מצד אחד, המוסיקה תומכת בעצירות שמסומנות בין שבירת האיבר האחד לשבירת האיבר הבא אחריו, ומצד שני יש לה קיום עצמאי, שדקויותיו חושפות את המוסיקליות הגופנית. שני הרבדים התנועתיים, הן זה שנתפש מתנועות הגוף והן זה שנתפש ממפרקי המוסיקה, משלימים מכונה יצירתית מעניינת, שגם נמנעת מקרבה יתרה וגם מהפנטת קמעא.

התקרבות 6:

עיצוב התאורה בשלושת המסכים תמך ברוח היצירות: העיצוב של יעקב ברסי במסך 1 הדגיש את קרירות המים המדומים של רועי אסף ואת התשוקה המעורערת של רייצ'ל ארדוס. אורי מורג עיצב את מסך 2, ותרם בהתאמה רעיונית לרבדים שהציגה כל אחת מהכוריאוגרפיות. גם התאורה שעיצב יאיר ורדי במסך 3 תמכה ביצירות על פי צורכיהן. לדוגמה, ורדי העצים את רישומה של תמונת הפתיחה ביצירה *Deady* של גיל קרלוס הרוש, על ידי כיוון הפנסים באופן שאיפשר לקרני האור לחזור אל אגרטילי הזכוכית שהוצבו על השולחן רחב המידות.

התרחקות 1:

כרזת האירוע היא מרחב חזותי בין-תחומי, המשלב מלים כתובות, טקסט בעל מובן ודימוי חזותי: הכרזה היא הלחם בין תמונה לטקסט מילולי. הכותר "הרמת מסך" משתלב עם דמות של בחורה,

ששמלתה התגלגלה ותחתונה האדומים נחשפו. זהו דימוי שממזג סימנים משני תחומי הבעה שונים. לטעמי, בחיבור של המלים עם יושבנו של ייצוג אשה יש טעם רע, שאי אפשר לבטלו.

התקרבות 7:

את סיכום רשמי מסך היצירות אלווה בשירו של חזי לסקלי:

שיעור הא

כשהמלה תהפוך לגוף
והגוף יפתח את פיו
ויאמר את המלה שממנה
נוצר -

אחבק את הגוף הזה
ואלין אותו לצדי.

מתוך: באר חלב באמצע עיר. כל השירים 1992-1968. הוצאת עם עובד, 2009, עמ' 151

הערות

¹ פירוט מלא ברשימת הבכורות שבהמשך הגיליון. פרטים נוספים, באתר האירוע: <http://www.habama.co.il/Pages/Description.aspx?Subj=1&Area=1&rticleID=20812>

² *devenir femme/becoming women*. מונח מהגותם הפוליטית של ז'יל דלז ופליקס גואטרי. ראו, למשל: Gilles Deleuze and Félix Guattari (1987), *A Thousand Plateaus: Capitalism and Schizophrenia*. Minneapolis, University of Minnesota Press, pp.277-279, 291.

³ ראו לדוגמה אצל: לוס, איריגארי. (2003). "מכניקת" הנוזלים", *מין זה שאינו אחד (מבחר)*, תרגום: דניאלה ליבר, תל-אביב, רסלינג, עמ' 54-56.

רנה בדש, היא דוקטורנטית בפקולטה לאמנויות באוניברסיטת תל אביב. סיימה בהצטיינות M.A. במסלול הבינתחומי באמנויות באוניברסיטת תל אביב. כוריאוגרפית עצמאית, לאחרונה תחת השם "המאפיה של בדש". מנחה ליצירה במכללת סמינר הקיבוצים ובמכללה האקדמית גליל מערבי. מנחה למחול מודרני-עכשווי. מאמנת להעצמה אישית ולמימוש עצמי.